

IZVJEŠĆE O EDUKACIJI O LJUDSKIM PRAVIMA U PODRUČJU MLADIH U HRVATSKOJ

Marko Kovačić
Institut za društvena istraživanja,
Centar za omladinska i rodna istraživanja
2017.

1. Opišite ukratko cijeli tijek vježbe nacionalne analize stanja

Vježba nacionalne analize stanja Programa odgoja i obrazovanja za ljudska prava za Hrvatsku provedena je s pomoću istraživanja dokumentacije i kvalitativnog istraživanja odnosno analize dokumenata i fokus-skupina. Prvi je korak bio utvrditi različite programe odgoja i obrazovanja za ljudska prava unutar različitih organizacija za mlade s pomoću okvira predloženoga u dokumentu pod nazivom Deklaracija i cjelovit program djelovanja u području obrazovanja za mir, ljudska prava i demokraciju koji je usvojio UNESCO na Međunarodnoj konferenciji o obrazovanju u Ženevi godine 1994. te koja je godine 1995. potvrđena na Općoj konferenciji UNESCO-a. Programi odgoja i obrazovanja za ljudska prava podijeljeni su u tri glavne skupine kako je navedeno u Prilozima 1. i 2.

Nakon početne analize stanja željeli smo potvrditi primjenjivost predloženoga metodološkog dizajna za hrvatski kontekst provođenjem dviju fokus-skupina – jedne sa stručnjacima za rad s mladima / stručnjacima za politike za mlade (predstavnicima civilnog društva, predstavnicima javnih tijela zaduženih za mlade) te druge skupine s predstavnicima nacionalne agencije (Agencija za mobilnost i programe EU) koji su zaduženi za kvalitetu u procesu ocjenjivanja Erasmus+ projekata. Kategorije su prilagođene sukladno rezultatima fokus-skupina.

Izjava o odricanju odgovornosti: Pojam odgoja i obrazovanja za ljudska prava prisutan je u hrvatskom javnom diskursu, no nije toliko popularan kao pojedini ostali koncepti koji uglavnom obuhvaćaju većinu tvrdnji koje odgoj i obrazovanje za ljudska prava sadržava. Stoga se u Hrvatskoj kad se raspravlja o odgoju i obrazovanju za ljudska prava uglavnom upotrebljavaju koncepti poput građanskog odgoja i obrazovanja ili obrazovanja za demokratsko građanstvo.

2. Opišite opće stanje koncepta/praksi u području obrazovanja i osposobljavanja te potreba za osposobljavanjem i izvorima vezanim uz integraciju odgoja i obrazovanja za ljudska prava u područje mladih na nacionalnoj razini

Prakse obrazovanja i osposobljavanja vezane uz integraciju odgoja i obrazovanja za ljudska prava u područje mladih mogu biti formalne i neformalne.

Hrvatska Agencija za odgoj i obrazovanje (AZO) glavni je dionik u području *formalne prakse obrazovanja*. Ta ustanova ima ključnu ulogu u nastavničkim politikama te omogućuje stručno usavršavanje nastavnika u različitim područjima. Unatoč tomu što nisu usvojeni podzakonski akti na kojima se temelje zahtjevi stručnog usavršavanja za nastavnike, obrazovanje i građanski odgoj i obrazovanje (hrvatska inačica odgoja i obrazovanja za ljudska prava) našlo je svoje mjesto u obvezatnom kurikulumu stručnog usavršavanja nastavnika. Nastavnici se osposobljuju u području odgoja i obrazovanja za ljudska prava na dva načina – unutar vlastita kurikuluma povezujući sadržaj koji poučavaju s ljudskim pravima ili s pomoću zasebnih usavršavanja u području ljudskih prava koja se provode za sve nastavnike. Iako je taj sustav prisutan sadržaj mu je često površan, a osjetljive teme poput vjere, reproduktivnih prava i slično nisu obuhvaćene. Razlog tomu jest nedostatak volje u dužnosnika zaduženih za odgoj i obrazovanje za ljudska prava u Agenciji za odgoj i obrazovanje da obuhvate te teme te njihovo ideološko i političko usmjerenje koje utječe na kvalitetu njihova rada. Kako brojni istraživači ističu (Kovačić, Horvat, 2016) rezultat toga je vrlo ograničeno poučavanje o ljudskim pravima u školama te niska razina političke kompetencije mladih.

S druge strane, *programi neformalnog obrazovanja* koje nude različite organizacije civilnog društva nastoje nadomjestiti prazninu nastalu formalnim obrazovanjem. Stoga u Hrvatskoj ima nekoliko obrazovnih programa te mnogo radionica i usavršavanja s temom ljudskih prava iz različitih perspektiva (vidi Priloge 1. i 2. za detalje i popis najvažnijih postojećih praksi u području odgoja i obrazovanja za ljudska prava). Te prakse namijenjene mladima, nastavnicima i osobama koje rade s mladima uglavnom nastoje senzibilizirati javnost na različitost i poštovanje ljudskih prava.

3. Na temelju rezultata savjetovanja nacionalne savjetodavne skupine navedite koji se obrazovni izvori u sklopu nacionalnog odgoja i obrazovanja za ljudska prava najviše preporučuju?

Kako je već navedeno većina se odgoja i obrazovanja za ljudska prava u Hrvatskoj zbiva u sektoru civilnog društva te se služi neformalnim metodama. Na temelju rezultata savjetovanja nacionalne savjetodavne skupine istaknuto je nekoliko obrazovnih izvora koji se najviše preporučuju. Ovdje se neće navesti određeni izvori (vidi Priloge 1. i 2.) nego će se općenite kategorije istražiti i detaljno prikazati kako bi se prepoznala kretanja u području odgoja i obrazovanja za ljudska prava. Prije nego što se navedu najviše preporučeni obrazovni izvori za svrhu razumijevanja hrvatskog konteksta predviđenog u nastavku valja navesti dvije stavke.

Jedan od prvih nalaza rezultata nacionalnog savjetovanja upućuje da se odgoj i obrazovanje za ljudska prava provodi s pomoću različitih usavršavanja i radionica za razliku od pristupa koji je sustavniji i više nalik programskom. U Hrvatskoj ima mnogo različitih obrazovnih ponuda s glavnom temom odgoja i obrazovanja za ljudska prava. Ta se usavršavanja i teme uglavnom financiraju s pomoću projekata te stoga ovise o dostupnosti i prikladnosti bespovratnih sredstava. Oblici poput seminara, radionica i usavršavanja ne traju dulje od tjedan dana te uglavnom ne mogu na cjelovit način poučavati o ljudskim pravima nego se zapravo pozornost posvećuje jednom ili više aspekata vezanim uz tu temu. Taj se aspekt može odnositi na bit ljudskih prava (primjerice prava etničkih manjina, prava žena ili prava djece) ili se teme mogu staviti u kontekst ljudskih prava (primjerice pitanje zajedništva). Iako je takav pristup funkcionalan on ima i svoje nedostatke, a jedan od najvećih jest nedovoljna pozornost posvećena procesu, osobnom razvoju i razvoju vještina.

Drugi nalaz važan za to pitanje i povezan s prethodnom stavkom jest nedostatak sustavnog pristupa odgoju i obrazovanju za ljudska prava. U Hrvatskoj je mnogo ljudi završilo različite obrazovne programe vezane uz ljudska prava, no budući da ti programi obuhvaćaju samo mali dio odgoja i obrazovanja za ljudska prava njihovo je obrazovanje u području ljudskih prava samo djelomično. Tako je vrlo malo obrazovnih izvora koji su usmjereni prema samoj biti ljudskih prava (primjerice međunarodni mehanizmi zaštite ljudskih prava, povijesni razvoj ljudskih prava itd.).

Među različitim dostupnim obrazovnim izvorima dva se osobito ističu. Prvi je katalog neformalnog obrazovanja. Zamišljen kao mrežna platforma na kojoj bi različite organizacije civilnog društva ili ustanove koje upotrebljavaju neformalne metode mogle objavljivati svoje ponude za obrazovanje katalog služi kao polazište za istraživanje raznolikosti odgoja i obrazovanja za ljudska prava u Hrvatskoj. Oblikovan tako da korisnik može pretraživati i pregledavati kriterije postavki poput statusa stanovanja i teme katalog omogućuje mladima da saznaju što se nudi u području odgoja i obrazovanja za ljudska prava. Problem tog poduhvata jest što se financira iz projekata, a

njihovo održavanje ovisi o raspoloživim sredstvima. Kako će biti kasnije navedeno trebalo bi pronaći održivije rješenje za financijske teškoće u vezi s katalogom.

Više pojedinosti dostupno je na sljedećoj poveznici: <http://edukatalog.info>

Drugi se obrazovni izvor pod zajedničkim nazivom Mirta smatra rješenjem za obrazovne programe. Mirta je obrazovna ustanova koju su osnovale četiri organizacije civilnog društva kako bi povećale vidljivost i kvalitetu četiriju obrazovnih programa koje te organizacije nude. Pet programa - Mirovne studije, Građanski odgoj i obrazovanje za nastavnike osnovnih i srednjih škola (koje provodi Centar za mirovne studije), Studije za mlade (Mreža mladih Hrvatske), Demo akademija (Volonterski centar Osijek) i Akademija za upravljanje organizacijama civilnog društva (Udruga SMART) obuhvaćaju različite aspekte ljudskih prava. Mirta je uglavnom namijenjena mladima (osim usavršavanja u području građanskog odgoja i obrazovanja za nastavnike osnovnih i srednjih škola). Mirta nastoji upotpuniti ponudu formalnog obrazovanja u području odgoja i obrazovanja za ljudska prava tako da omogući mladima stjecanje kompetencija koje su važne za njihovo razumijevanje i promjenu suvremenog društva.

Više pojedinosti dostupno je na sljedećoj poveznici: <http://www.cms.hr/hr/mirta/mirta>

4. Na temelju savjetovanja provedenog u sklopu nacionalne vježbe analize stanja navedite koje su teme u području odgoja i obrazovanja za ljudska prava nedovoljno zastupljene ili nedostaju na nacionalnoj razini?

S obzirom na teme koje nedostaju u području odgoja i obrazovanja za ljudska prava u Hrvatskoj ispitanici fokus-skupine suglasni su kako je većina važnih tema obuhvaćena. Ponuda odgoja i obrazovanja za ljudska prava u Hrvatskoj u skladu je s društvenim potrebama i gotovo da nema teme koja već nije obuhvaćena. Ispitanici su istaknuli kako su prije organizacije civilnog društva bile kritizirane zato što ne obrađuju teme prava radnika i prava iz radnog odnosa, no posljednjih su godina te teme sve više obuhvaćene u odgoju i obrazovanju za ljudska prava. Kao što je ranije navedeno većina društvenih pitanja koje obrađuju organizacije civilnog društva stavljena je u kontekst ljudskih prava, pa stoga ništa ne nedostaje s obzirom na tematiku. Ono što nedostaje zasigurno jest transnacionalni pristup ljudskim pravima i temama vezanim uz njega. Organizacije daju dobar uvid u lokalne probleme, no nedostaje globalna i/ili međunarodna perspektiva.

Kad je riječ o formalnom obrazovanju većini obrađenih tema nedostaje preciznosti, usmjerenosti prema ljudskim pravima i suvremenosti.

No ima još jedan problem s tim pitanjem koji je slabo povezan s temom, ali ipak bitan za razumijevanje konteksta odgoja i obrazovanja za ljudska prava. Taj se problem može sažeti tvrdnjom da nedostaje cjelovitosti. Kao što je prethodno navedeno zbog usmjerenosti odgoja i obrazovanja za ljudska prava u Hrvatskoj prema projektima mladi nemaju cjelovitu predodžbu složenosti i važnosti ljudskih prava. Odnosno budući da ima vrlo malo programa koji sveobuhvatno obrađuju ljudska prava većina je mladih uspješna u jednoj temi (primjerice rodnoj ravnopravnosti), no ne može ju povezati s drugim srodnim temama.

5. Navedite glavne zaključke na temelju rezultata i nalaza vježbe nacionalne analize stanja

1. Velika je razlika između formalnog i neformalnog obrazovanja vezanog uz odgoj i obrazovanje za ljudska prava s obzirom na kvalitetu, dostupnost i pristup. Formalno obrazovanje gotovo ne obuhvaća temu odgoja i obrazovanja za ljudska prava ili nudi samo informacije, a neformalni sektor razvija znanja, vještine i stavove.
2. Zbog ograničenih programa financiranja namijenjenih dugoročnim programima organizacije civilnog društva uglavnom nude kratke obrazovne tečajeve poput usavršavanja, radionica i seminara. To rezultira nedostatkom cjelovitog odgoja i obrazovanja za ljudska prava i usmjerenošću prema određenim pitanjima za razliku od cjelovitog pristupa odgoju i obrazovanju za ljudska prava. Usto prevladava usmjerenost prema posljedicama, a ne prema pravom uzroku društvenih problema zato što takav pristup zahtijeva više vremena i financijskih sredstava.
3. Odgoj i obrazovanje za ljudska prava uglavnom se provodi u većim gradovima, pa većina Hrvatske nije obuhvaćena. Budući da se veće i imućnije organizacije civilnog društva nalaze u urbanijim područjima mladi s primjerice otoka i ruralnih područja imaju ograničene mogućnosti sudjelovanja u programima odgoja i obrazovanja za ljudska prava.
4. U sklopu programa Erasmus+ malo je projekata s temom ljudskih prava, a ispitanici ističu nedostatak (državnog) financiranja odgoja i obrazovanja za ljudska prava.
5. Različite organizacije civilnog društva konzervativnog podrijetla razumijevaju i promiču ljudska prava na drukčiji način nego većina posvećujući pozornost jednom pitanju te ne uzimajući u obzir njegovu složenost. To pokazuje da u hrvatskom društvu nema suglasnosti o opsegu ljudskih prava.
6. Kvaliteta odgoja i obrazovanja za ljudska prava nije tema ni u formalnom niti u neformalnom sustavu. Nema mehanizama osiguranja kvalitete, a vrednovanje programa i projekata puka je formalnost.
7. U odgoju i obrazovanju za ljudska prava nedostaje transnacionalni pristup. Većina dostupnih projekata i programa ima vrlo ograničenu transnacionalnu dimenziju te su uglavnom usmjereni prema lokalnim problemima.
8. Nedostaje obrazovanje nastavnika za ljudska prava. Trebalo bi biti dostupno više usavršavanja trenera i formalnih obrazovnih programa za nastavnike za ljudska prava.
9. S obzirom na politike prisutna je razlika između postojećih politika i njihove primjene. Iako brojni dokumenti ističu relevantnost, nužnost i važnost odgoja i obrazovanja za ljudska prava, njegova je provedba pogrešna.
10. Djelatnici nacionalne agencije osjećaju potrebu za obrazovanjem u teorijskim i praktičnim obilježjima ljudskih prava kako bi unaprijedili kvalitetu vlastita rada.

6. Navedite ukratko politike i političke strategije vezane uz odgoj i obrazovanje za ljudska prava važne za vježbu analize stanja

Napori za kvalitetnom provedbom odgoja i obrazovanja za ljudska prava u formalnom obrazovanju u Hrvatskoj imaju dugu povijest. Do sada je bilo nekoliko važnih faza. U tablici 1. prikazan je razvoj odgoja i obrazovanja za ljudska prava u sklopu obrazovnog sustava u Hrvatskoj.

Tablica 1. – Povijesni pregled provedbe odgoja i obrazovanja za ljudska prava u formalnom obrazovnom sustavu u Hrvatskoj

Razdoblje	Stavka/inicijativa	Glavne sastavnice
1999. – 2010.	Nacionalni program odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo	Sastavnice – (1) Odgoj i obrazovanje za ljudska prava; (2) Obrazovanje za demokratsko građanstvo; (3) Interkulturno obrazovanje; (4) Obrazovanje za mir i nenasilno rješavanje sukoba; (5) Obrazovanje za održivi razvoj; (6) Obrazovanje za sprečavanje predrasuda i diskriminacije; (7) Istraživanje humanitarnog prava i prakse. Provedba: na dobrovoljnoj osnovi, različite mogućnosti – od projekata do interdisciplinarnog pristupa. Izazovi: bez plana, nadzora ili vrednovanja, upitna kvaliteta provedbe, ograničen domet.
2010. – 2014.	Kurikulum građanskog odgoja i obrazovanja	Dimenzije: politička, ljudska prava, društvena, (inter)kulturalna, ekološka i ekonomska. Provedba: eksperimentalna provedba s nadzorom i vrednovanjem u 12 škola, različite mogućnosti od međupredmetnoga interdisciplinarnog pristupa predmetu i projekata, eksperimentalnu provedbu sufinancirala je Europska unija. Izazovi: obustavljeno je bez priznavanja rezultata vrednovanja nakon neodobravanja konzervativnoga civilnog društva te vjerskih skupina i desnih političkih stranaka koji su se protivili kurikularnom pristupu.
2012./2016.	Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva od 2012. do 2016. godine	U okviru prioriteta pod nazivom Civilno društvo i sudionička demokracija u sklopu mjere 10. - <i>Uvesti i sustavno provoditi građanski odgoj i obrazovanje u školama</i> pet je zadataka: • uvesti građanski odgoj i obrazovanje u škole, • unaprijediti usavršavanje nastavnika u tom području, • razviti bazu podataka o ponudi građanskog odgoja i obrazovanja i odgoja i obrazovanja za ljudska prava, • na nastavničkim studijima za buduće nastavnike podupirati usavršavanje u području građanskog odgoja i obrazovanja • kao dio vrednovanja Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja uključiti izradu ishoda vezanih uz građanski odgoj i obrazovanje
	Međupredmetni građanski odgoj i	Program međupredmetnih i interdisciplinarnih sadržaja građanskog odgoja i obrazovanja za osnovne i srednje škole razvijen je i uveden 2014. godine. Svaka bi škola trebala organizirati međupredmetni građanski odgoj i obrazovanje s pomoću svakog

od 2014. - u tijeku	obrazovanje u suprotnosti je s cjelovitom kurikularnom reformom koja se temelji na Strategiji obrazovanja, znanosti i tehnologije	predmeta. Vanjsko će se vrednovanje organizirati za četiri godine. Izazovi: ozbiljan nedostatak dosljednosti i unutarnje povezanosti međupredmetnog programa, kompetencije, stavovi i otpor nastavnika, nespojivost tog pristupa sa službenim programima predmeta i nedostatak demokratizacije i autonomije škole. Dodatne informacije: Snažno protivljenje cjelovitoj kurikularnoj reformi vodećih političara i konzervativnih desničarskih skupina rezultira inicijativom za potporu cjelovitoj kurikularnoj reformi i javnim demonstracijama u različitim dijelovima Hrvatske u lipnju 2016. i lipnju 2017. godine.
2014. – 2017.	Nacionalni program za mlade za razdoblje od 2014. do 2017. godine	Nacionalna strategija za mlade u skladu je s Europskom strategijom za mlade. Jedan od prioriteta u dijelu o obrazovanju i osposobljavanju jest provedba građanskog odgoja i obrazovanja u hrvatskim školama. Izazovi: budući da se službeno ubraja u područje politika za mlade, a ne obrazovnih politika te budući da je riječ samo o strategiji ona ima više deklarativan cilj s obzirom na odgoj i obrazovanje za ljudska prava.

Prilog 1.

Informacije i pregled dionika u području mladih aktivnih u odgoju i obrazovanju za ljudska prava u partnerskoj zemlji i na europskoj razini (npr. aktivnosti transnacionalne suradnje, aktivnosti na europskoj razini kojima se upravlja iz određene zemlje o kojoj je u izvješću riječ)

Nekoliko je važnih skupina dionika za odgoj i obrazovanje za ljudska prava – mladi, predstavnici organizacija za mlade i donositelji odluka.

Mladi čine 18,1 % ukupnog stanovništva u Hrvatskoj te prema relevantnim istraživanjima osjećaju nedostatak demokracije. Niske stope društvenog i političkog sudjelovanja, nedovoljno informacija o njihovim pravima i nedostatak povjerenja u politiku i institucije u vezi s promicanjem demokratskih vrijednosti upućuju na ozbiljnost situacije (Ilišin, Bouillet, Gvozdanović, Potočnik, 2013). Usto slab građanski odgoj i obrazovanje u školama te činjenica da hrvatska mladež u usporedbi s ostalim zemljama EU-a bilježi niže stope mobilnosti koje bi mogle ublažiti negativne aspekte tog nedostatka demokracije čini taj problem ozbiljnijim nego što jest. Mladi su izravni korisnici odgoja i obrazovanja za ljudska prava, stoga treba uzeti u obzir njihove vrijednosti, ponašanja, norme i stavove u planiranju programa i obrazovnih aktivnosti odgoja i obrazovanja za ljudska prava.

Organizacije za mlade – kao što je već navedeno organizacije za mlade u Hrvatskoj nude pojedine načine rada s mladima u kontekstu odgoja i obrazovanja za ljudska prava, no njihov utjecaj na stanje ljudskih prava i svijest i dalje je nedovoljno. Pozitivan je primjer zasigurno inicijativa DOBRO – skupina 50 organizacija civilnog društva koja nastoji promicati i zagovarati kvalitetan građanski odgoj i obrazovanje u Hrvatskoj. Nudeći različita usavršavanja i module za nastavnike, osobe koje rade s mladima, roditelje i učenike inicijativa DOBRO nadopunjuje ponudu seminara i usavršavanja koje državne institucije ne nude. Uz obrazovne aktivnosti inicijativa DOBRO zalaže se na nacionalnoj i lokalnoj razini za održiv, koherentan, sustavan i kvalitetan kurikulum građanskog odgoja i obrazovanja. Ta je inicijativa razvila i testirala vlastite kurikulume i sad pokušava potaknuti obrazovne ustanove da ih provedu. Drugi je aspekt njihova rada povezivanje s ostalim međunarodnim dionicima kako bi se osigurala potpora i primjeri dobre prakse koji bi se mogli primijeniti u hrvatskom kontekstu.

Donositelji odluka u području odgoja i obrazovanja za ljudska prava su: Ministarstvo znanosti i obrazovanja, Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, Hrvatska agencija za odgoj i obrazovanje, Pučki pravobranitelj, Pučki pravobranitelj za djecu, Pučki pravobranitelj za ravnopravnost spolova, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske. Iako je analiza svakoga pojedinog od navedenih tijela izvan opsega ovog izvješća, općenito se može zaključiti da im je svima odgoj i obrazovanje za ljudska prava važno, no njegova provedba je neuspješna.

Prilozi 2. i 3. –

Detaljan pregled postojećih koncepata i pristupa usavršavanja trenera u području odgoja i obrazovanja za ljudska prava u partnerskoj zemlji: Klasifikacija obrazovnih programa odgoja i obrazovanja za ljudska prava i detaljan pregled postojećih koncepata i pristupa usavršavanju osoba koje rade s mladima/voditelja mladih u odgoju i obrazovanju za ljudska prava na razini partnerske zemlje i europskoj razini

- 1. Obrazovanje i osposobljavanje za ljudska prava i demokraciju u programima na svim razinama školskog sustava (cjelovit i široko postavljen kurikulum za predškolske ustanove, osnovne škole, srednje škole, visoka učilišta, nastavničko obrazovanje, organizacije nastavnika i sindikate, školske odbore i ostale razine upravljanja)**

CESI (Centar za edukaciju, savjetovanje i istraživanje)

Naziv projekta: Spol i rod pod povećalom, Bolje spriječiti nego liječiti

Tema: Neprekidno upozoravamo na nedostatak usluga u području seksualnog i reproduktivnog zdravlja i informiranja te se zalažemo za spolni odgoj u školama koje će poštovati ljudska prava te otvaranje klinika i savjetovašta za mlade. Nakon dugogodišnjeg zalaganja prepoznata je važnost uklanjanja rodni stereotipa iz udžbenika i cijeloga obrazovnog sustava, a rodna

ravnopravnost i sprečavanje rodno uvjetovanog nasilja sastavni su dio zdravstvenog i građanskog odgoja i obrazovanja.

FORUM ZA SLOBODU ODGOJA

Naziv projekta: Pravo u svakodnevicu

Tema: Ovaj seminar daje nastavnicima i stručnim suradnicima znanje i vještine te mnoge razrađene nastavne jedinice kako bi se izvela nastava vezana uz koncepte poput ljudskih prava, demokracije, vladavine zakona, izbora i izbornog sustava te uloge građana u oblikovanju demokratske kulture.

Naziv programa: Volontiranje u radu s djecom i mladima

Tema: vrijednosti volontiranja i aktivno građanstvo

Ciljane skupine: obrazovni radnici, nastavnici, suradnici

Metode: predavanja, prezentacije, radionice, simulacije, pojedinačan i skupni rad, nastavne jedinice

HRVATSKI HELSINŠKI ODBOR ZA LJUDSKA PRAVA

Naziv projekta: Škola ljudskih prava za mlade

Tema: ljudska prava

Ciljane skupine: studenti i učenici srednjih škola

Metode: radionice, filmovi i iskustveni model učenja

MALI KORAK (Centar za mir, nenasilje i ljudska prava)

Naziv projekta: Ljudska prava i civilna kultura u školi

Tema: ljudska prava i demokracija, kultura, tolerancija, mir

Ciljana skupina: nastavnici, suradnici u osnovnim i srednjim školama u području učenja o civilnoj kulturi i ljudskim pravima djece, mladih i odraslih

Metode: radionice, seminari, nastavničko obrazovanje, vršnjačko obrazovanje

Naziv projekta: Škola aktivnog građanstva za mlade i odrasle – što možemo učiniti za lokalnu zajednicu?

Tema: građanstvo, ljudska prava i demokratsko građanstvo

Ciljana skupina: lokalna zajednica, učenici srednje škole iz Dubrave i Zagreba

Metode: radionice, forumi, interaktivno sudjelujuće učenje

Naziv projekta: Potporna demokratizaciji roditeljstva i razvoj roditeljskih kompetencija

Tema: razvoj kompetencija demokratskog građanstva i društvenih kompetencija

Ciljane skupine: roditelji osnovnoškolske i srednjoškolske djece

Metode: usavršavanje trenera koji rade s roditeljima i obrazovanje roditelja

Naziv projekta: Obrazovanje za posredovanje u školi

Tema: mirno rješavanje sukoba, nenasilna komunikacija

Ciljane skupine: stručni suradnici i nastavnici

Metode: seminari, sustavno usavršavanje

GONG

Naziv programa: Obrazovanje za građansku pismenost

Tema: politička pismenost, EU pismenost, medijska pismenost

Ciljana skupina: nastavnici

Metode: Obrazovanje daje teoretski doprinos academicima za širenje znanja. Posebna se pozornost pridaje metodološko-didaktičkom pristupu i prilagodbi poučavanja tijekom izvođenja nastave. Od nastavnika se traži da s pomoću nastavnog sadržaja izrade i opišu nastavnu jedinicu.

- 2. Obrazovanje i osposobljavanje za ljudska prava i demokraciju u neformalnom okružju (jačanje svijesti pojedinaca o njihovim pravima, vlastitoj odgovornosti i sudjelovanju u društvu namijenjeno stručnim udrugama, sindikatima, poslodavcima, vjerskim i kulturnim organizacijama, mladima, klubovima, centrima, udruženjima - ruralne skupine, donositelji odluka itd.)**

AMBIDEKSTER KLUB

Naziv projekta: Kultura izgradnje mira i promicanja nenasilnog ponašanja među djecom i mladima

Tema: aktivno građanstvo mladih, poštovanje ljudskih prava, poštovanje različitosti

Ciljane skupine: djeca i mladi adolescenti te njihovi roditelji i nastavnici

Metode: program radionice, informacije za roditelje, medijska kampanja

Naziv programa: Sunčana strana ulice

Tema: socijalno uključivanje mladih s problemima u ponašanju

Ciljane skupine: djeca i mladi s problemima u ponašanju i njihove obitelji

HRVATSKO DEBATNO DRUŠTVO

Naziv programa: Usudi se! (Usudi se misliti, Usudi se oduprijeti, Usudi se razumjeti)

Tema: sprječavanje antisocijalnog i neprihvatljivog ponašanja među mladima, sprječavanje zdravstveno rizičnog ponašanja mladih, netolerancija

Ciljane skupine: mladi

Metode: interaktivne radionice koje razvijaju oblikovanje stavova i razvoj komunikacijskih vještina

Naziv programa: Zajedno

Tema: aktivizam, održivi razvoj, poduzetništvo, zdrav način života

Ciljane skupine: djeca i mladi

Metode: povezivanjem obrazovnih ustanova, lokalnih vlasti, privatnog sektora i nevladinih organizacija program nastoji doprijeti do djece i mladih i potiče ih na aktivnije djelovanje u društvu

Naziv projekta: Operacionalizacija strukturiranog dijaloga kroz sudjelovanje mladih

Tema: uključivanje mladih u odlučivanje u obrazovnom sustavu, uključivanje mladih u odlučivanje na lokalnoj razini i potpora mladima da postanu najutjecajnija skupina u društvu

Ciljane skupine: mladi

Metode: analiza javnih politika, priprema prijedloga politika u Zagrebu, prezentacija javnih prijedloga i sudjelovanje u pripremi prijedloga i lobiranje za njihovo usvajanje

NANSEN DIJALOG

Naziv programa: Kulturna i duhovna obnova domovine

Tema: tolerancija, poštovanje različitosti, razvoj interkulturalnih kompetencija, očuvanje kulturne baštine

Ciljane skupine: učenici osnovne škole

Metode: izvannastavne aktivnosti, pedagoške radionice, istraživački projekti, ankete, intervjui

LORI

Naziv projekta: LGBTI ravnopravnost na radnom mjestu

Tema: rodni identitet, spol na radnom mjestu, zalaganje za ljudska i radna prava

Ciljane skupine: udruge za ljudska prava i prava radnika (volonteri, učenici)

Metode: suradnja i usavršavanje s europskim udrugama

Naziv projekta: **Smanjenje homo/bi/transfobije u srednjim školama i osiguranje adekvatne podrške za LGBT srednjoškolsku populaciju**

Tema: zaštita ljudskih prava LGBT srednjoškolske populacije

Ciljane skupine: stručno osoblje i nastavnici

Metode: obrazovanje, predavanja, priručnici, brošure

UDRUGA MOST

Naziv programa: POP-program

Tema: program podupire vršnjačku potporu u radu s mladima s poremećajima u ponašanju

Ciljane skupine: srednjoškolci/studenti, mladi iz rizičnih skupina i mladi kojima je potrebna pomoć, roditelji

Metode: osnaživanje volontera, radionice za slobodno vrijeme

ZELENA AKCIJA (Prijatelji planete Zemlje)

Naziv programa: Eko-seminar

Tema: ekoaktivizam, zakon o okolišu, klimatske promjene i društvena kretanja, zaštita prirodnih resursa

Metode: interaktivna predavanja, radionice

INSTITUT ZA POLITIČKU EKOLOGIJU

Naziv programa: Zelena akademija

Tema: demokracija, osnaživanje društvenih kretanja, razvoj ekonomskih alternativa

Metode: predavanje, rasprava, radionice

CENTAR ZA MIROVNE STUDIJE

Naziv programa: Mlada Miramida

Tema: nenasilna komunikacija, timski rad, donošenje odluka, nenasilno djelovanje, izgradnja mira, ljudska prava, migracije

Ciljane skupine: mladi, mladi aktivisti

Metode: interaktivne radionice, iskustveno učenje

Naziv programa: Mirovne studije

Tema: nenasilna komunikacija, ljudska prava, nenasilna izgradnja mira, aktivizam, spol

Ciljane skupine: motivirane osobe različitih dobnih skupina s različitim iskustvima, osobnim i profesionalnim motivacijama sa zajedničkom željom za uključivanjem u društvene promjene

Metode: metoda sudjelovanja u učenju i kontekstualno učenje

VOLONTERSKI CENTAR OSIJEK

Naziv programa: Demo akademija

Tema: ljudska i građanska prava, smanjenje diskriminacije, solidarnost, demokracija, održivi razvoj, socijalna kohezija

Ciljane skupine: odrasli

Metode: visok stupanj interaktivnosti predavača i polaznika, iskustveno učenje, povezivanje teorije i prakse

UDRUGA ZORA

Naziv programa: Aktivni mladi za rodnu ravnopravnost

Tema: aktivno sudjelovanje, suradnja s lokalnom zajednicom, osposobljavanje mladih za samostalno provođenje aktivnosti

Ciljane skupine: mladi

Metode: sudjelovanje u javnim akcijama, obrazovanje

CENTAR ZA PODRŠKU I RAZVOJ CIVILNOG DRUŠTVA "DELFIN"

Naziv projekta: Afirmacija etničkog identiteta kroz afirmaciju manjinskih prava

Tema: ljudska prava, prava nacionalnih manjina

Ciljane skupine: pripadnici ugroženih društvenih skupina, državni i javni dužnosnici

Metode: istraživačke metode, iskustvene metode, metode sudjelovanja i interakcije

Naziv projekta: SOS telefon s besplatnim pozivima

Tema: ljudska prava

Ciljane skupine: aktivisti iz vlastitih udruga, državni i javni dužnosnici

Metode: metode prezentiranja, iskustvene metode, metode sudjelovanja i interakcije

DOOR (Društvo za oblikovanje održivog razvoja)

Naziv programa: Moja energija

Tema: zaštita okoliša, energija

Ciljane skupine: svi zainteresirani građani

Metode: istraživačke metode, metode podržane novim tehnologijama

ODRAZ

Naziv programa: Program usavršavanja za razvoj lokalnih zajednica

Tema: razvoj lokalnih zajednica

Ciljane skupine: državni i javni dužnosnici, članovi udruga, predstavnici gospodarskog sektora

Metode: metode prezentiranja, iskustvene metode, metode sudjelovanja i interakcije

ORGANIZACIJA ZA GRAĐANSKE INICIJATIVE

Naziv projekta: Promicanje i zaštita ljudskih prava

Tema: ljudska prava, EU integracija

Ciljane skupine: pripadnici ugroženih društvenih skupina, državni i javni dužnosnici

Metode: metode prezentiranja, metode sudjelovanja i interakcije

MREŽA MLADIH HRVATSKE

Naziv programa: Studije za mlade

Tema: aktivizam, društvena promjena, politike za mlade

Ciljane skupine: mladi u dobi od 18 do 30 godina

Metode: sudjelujuće i iskustveno učenje

Naziv programa: Snažan glas mladih u lokalnim zajednicama

Tema: sudjelovanje mladih u procesima donošenja odluka

Ciljane skupine: učenici srednje škole

Metode: rad u skupinama, prezentacije, suradničko učenje, igra uloga

Naziv programa: Lokalne priče: Put prema ljudskim pravima

Tema: razvoj i umrežavanje organizacija civilnog društva i neformalnih inicijativa koje se bave zaštitom ljudskih prava i ranjivih skupina na lokalnoj i nacionalnoj razini

Ciljane skupine: udruge/inicijative koje se bave zaštitom ljudskih prava

Metode: proces strukturiranog mentorstva i potpore

KUĆA ZA LJUDSKA PRAVA ZAGREB, GONG, CENTAR ZA MIROVNE STUDIJE, B.A.B.E.

Naziv programa: Edukacija za građane – Građani za društveni razvoj i solidarnost

Tema: društveni angažman, zaštita ljudskih prava i suzbijanje diskriminacije

Ciljane skupine: stanovnici Sisačko-moslavačke županije

CENTAR ZA ŽENSKÉ STUDIJE

Tema: feminističko obrazovanje, stvaranje kritičkog mišljenja

Ciljane skupine: studenti različite dobi

Metode: interaktivna predavanja

3. **Obrazovanje i osposobljavanje za ljudska prava i demokraciju u posebnim i teškim okolnostima (kako bi se onima u teškim okolnostima omogućile odgovarajuće informacije i obrazovanje u slučajevima oružanih sukoba, unutarnjih napetosti, prirodnih katastrofa, potrebe za posebnim skupinama: žene, djeca, autohtoni narodi, izbjeglice i raseljene osobe, politički zatvorenici, manjine, radnici migranti, osobe s posebnim potrebama, AIDS-om itd.)**

UDRUGA INFO KLUB

Naziv projekta: I mi postoji – projekt pomoći ženama u ruralnim područjima

Tema: ljudska prava, rodna pitanja

Ciljane skupine: žene iz ruralnih područja

Metode: prezentacije, metode kreativnog izražavanja

ŽENSKA GRUPA KORAK (KARLOVAC)

Naziv projekta: Žene to mogu

Tema: rodna pitanja

Ciljane skupine: žene iz Karlovca

Metode: metode sudjelovanja i interakcije

ŽENSKA INFOTEKA

Naziv projekta: Žene i mediji: Rodna perspektiva

Tema: projekt medijskog treninga za aktiviste

Ciljane skupine: aktivisti nevladinih organizacija, sudionici civilnih inicijativa, članovi političkih stranaka i ženske organizacije političkih stranaka

Metode: Interaktivna predavanja, trening program, radionice

ŽENSKA SOBA (CENTAR ZA SEKSUALNA PRAVA)

Naziv programa: Seksualna prava: Budućnost ravnopravnosti

Tema: promicanje seksualnih prava koja čine temeljno ljudsko pravo i ključ za postizanje rodne ravnopravnosti

Ciljane skupine: žene, LGBT populacija, šira javnost

Metode: kampanje, edukacije, radionice

RI-GLAS

Naziv projekta: Nepoznata etnička pripadnost

Tema: ljudska prava, prava nacionalnih manjina

Ciljane skupine: učenici, studenti

Metode: metode kreativnog izražavanja, metode prikupljanja podataka, metode sudjelovanja i interakcije

UDRUGA ZA KREATIVNI SOCIJALNI RAD

Naziv projekta: Na tvojoj strani

Tema: sprječavanje i suzbijanje socijalne isključenosti bivših zatvorenika

Ciljane skupine: bivši zatvorenici

Metode: obrazovanje stručnjaka za rad s bivšim zatvorenicima, okrugli stolovi

UDRUGA DELTA

Naziv projekta: Europa za mlade

Tema: Mogućnosti za mlade u Europskoj uniji

Ciljane skupine: mladi učenici srednje škole

Metode: interaktivne radionice

NANSEN DIJALOG

Naziv projekta: Izgradnja prekretnica u zaštiti ljudskih prava romske zajednice

Tema: cilj projekta je poboljšati i osigurati pristup ljudskim pravima pripadnicima romske nacionalne manjine

Ciljane skupine: Romske organizacije

Metode: seminari osposobljavanja, poticanje međusektorskog partnerstva između romskih organizacija i javnih institucija s naglaskom na provedbu strategija i akcijskih planova za romsku zajednicu

Prilog 4. –

Informacije i pregled postojećih obrazovnih izvora o odgoju i obrazovanju za ljudska prava prikladnih za područje mladih

Pogledajte excel tablicu u prilogu ovog dokumenta

Izvjescje_Hrvatska_Pr
ilog_4.pdf

Prilozi 5. i 6. –

Analizirani pregled iskustava osoba koje rade s mladima / voditelja mladih, potreba za osposobljavanjem i obrazovnim izvorima za odgoj i obrazovanje za ljudska prava na razini partnerske zemlje; analizirani pregled iskustva trenera u području mladih, potreba za osposobljavanjem i obrazovnim izvorima za odgoj i obrazovanje za ljudska prava na razini partnerske zemlje

Hrvatska sveučilišta trenutačno ne nude dovoljno obrazovnih sadržaja vezanih uz građanski odgoj i obrazovanje (Baketa, Ćulum, 2016). Budući nastavnici nisu dovoljno obrazovani u području ljudskih prava niti se njihove građanske kompetencije razvijaju na sveučilišnoj razini. Većina kolegija vezanih uz poučavanje ne obuhvaća metodiku građanskog odgoja i obrazovanja ili odgoja i obrazovanja za ljudska prava. Nema programa za nastavnike za građanska i/ili ljudska prava. Isto vrijedi i za osobe koje rade s mladima. Zbog toga rad s mladima kao zvanje nije regulirano niti priznato. Osobe koje rade s mladima ne mogu steći formalno obrazovanje i stoga ne mogu na odgovarajući način izraditi programe rada za mlade koji sadrže relevantne aspekte odgoja i obrazovanja za ljudska prava (Kovačić, Ćulum, 2017). Trenutačno je dostupno samo neformalno obrazovanje. Za više pojedinosti vidi pitanja 2. i 3. u Prilozima 2. i 3.

Treneri iz područja mladih uglavnom se obrazuju na međunarodnim treninzima o ljudskim pravima, no nema podataka o njihovu opsegu i veličini. Ispitanici u fokus-skupinama navode dvije vrste treninga – metodologija treninga i trening za određena pitanja. Potrebna su dodatna istraživanja o obrazovanju trenera kako bi se dobio detaljniji pregled njihovih potreba i iskustva.

Prilog 7. –

Analizirani pregled iskustva i potreba za usavršavanjem u području odgoja i obrazovanja za ljudska prava djelatnika Erasmus+ nacionalnih agencija u području mladih na razini partnerske zemlje i transnacionalnoj razini

Na temelju rezultata nereprezentativnog istraživanja te dojmova korisnika nacionalne agencije dva su zaključka povezana s iskustvima i potrebama za usavršavanjem djelatnika u području mladih za odgoj i obrazovanje za ljudska prava. Prvo je da djelatnici nacionalne agencije osjećaju potrebu sudjelovati u usavršavanjima u području odgoja i obrazovanja za ljudska prava. Osjećaju se sposobnima ocjenjivati širok raspon projektnih prijava i kvalitetu, no vjeruju da bi još bolje radili svoj posao kada bi se usavršavali o ljudskim pravima kao konceptu. Do sada nacionalna agencija nije nudila usavršavanje o temama vezanim za sadržaj nego više za razvoj vještina, no zbog sve složenijih projektnih prijava, a kako bi se uspostavila bolja komunikacija s vanjskim ocjenjivačima savjetuje se organizirati tečaj s temom ljudskih prava. Takav bi tečaj trebao obuhvatiti najvažnije aspekte ljudskih prava i osigurati da djelatnici razumiju osnovne sastavnice sustava ljudskih prava i njegova odnosa prema mladima.

Drugi se prijedlog odnosi na to da se primjeri dobre prakse iz različitih zemalja učine dostupnijima. Osiguravanjem boljeg uvida u pozitivne projektne prijave iz različitih zemalja djelatnici nacionalne agencije imali bi bolji pregled različitih aspekata dobrog projektnog prijedloga s obzirom na odgoj i obrazovanje za ljudska prava i mogli bi učinkovitije obavljati svoj svakidašnji posao. Kao i prethodni prijedlog i taj bi olakšao komunikaciju između djelatnika nacionalne agencije i vanjskih ocjenjivača te bolje povratne informacije za prijavitelje prema potrebi i zahtjevu.